

Vastaanottaja

Viitasaaren kaupunki

Asiakirjatyyppi

Maisemaselvitys

Päivämäärä

7.11.2014

Viite

1510006953

VIITASAAREN KAUPUNKI KESKUSTAN OSAYLEISKAA- VAN MAISEMASELVITYS

VIITASAAREN KAUPUNKI

Päivämäärä 7.11.2014
Laatija Sonja Semeri
Tarkastaja Annu Tulonen
Kuvaus Viitasaaren keskustan osayleiskaavan maisemaselvitys
Työnumero 1510006953

Kansi *Ukontien jälleenrakennuskauden asuinrakennuksia. Taustalla näkyy Wiitaseudun Energian voimalaitoksen piippu.*

SISÄLTÖ

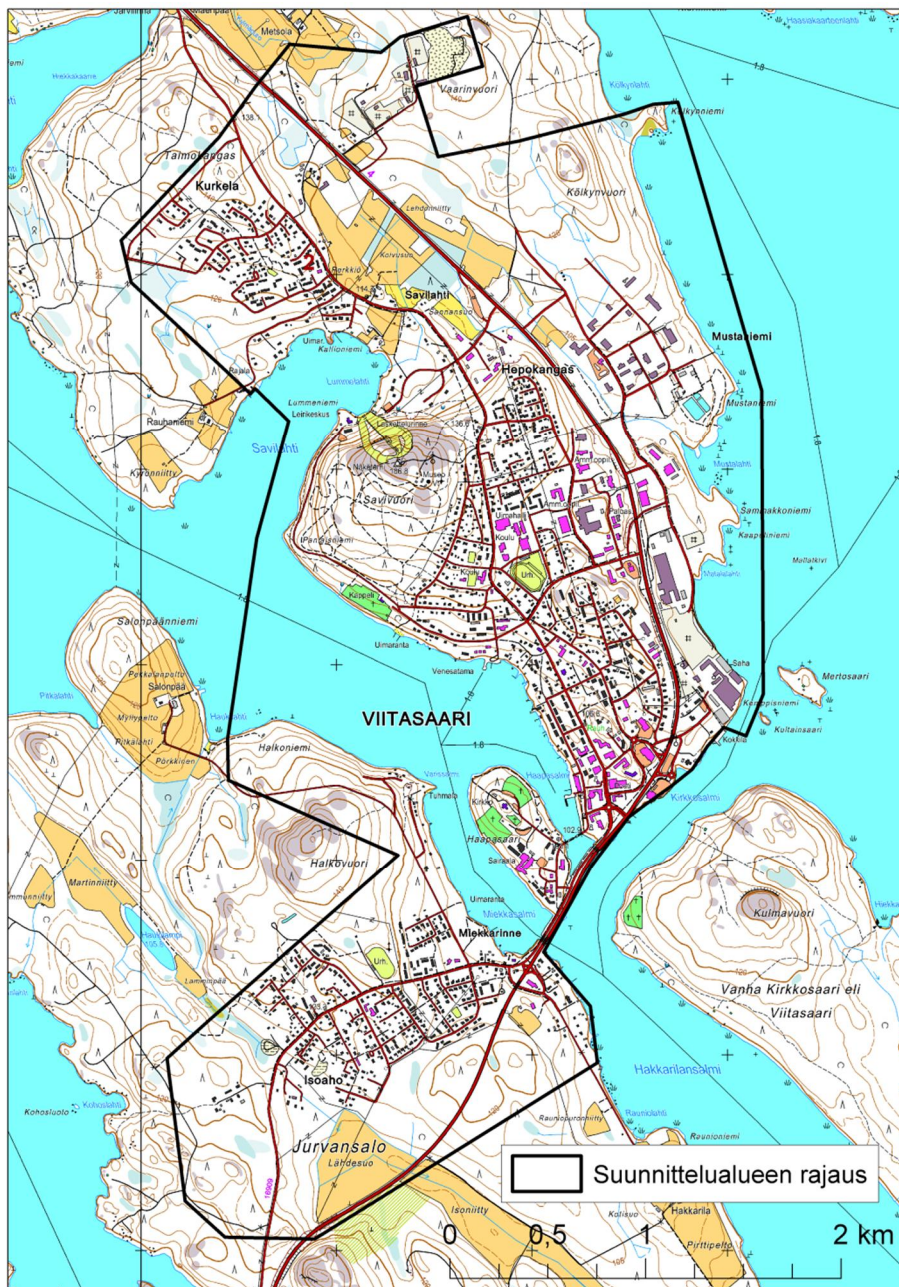
1.	JOHDANTO	1
2.	Maiseman perusrakenne	2
2.1	Maiseman yleispiirteet	2
2.2	Topografia	2
2.3	Kallio- ja maaperä	3
2.4	Vesistöt ja vesitalous	4
3.	Kaupunkirakenne	5
3.1	Kulttuuriympäristön historiaa	5
3.2	Nykyinen kaupunkirakenne	7
3.3	Rakennetun kulttuuriympäristön piirteitä	9
4.	Maiseman ja kulttuuriympäristön arvoalueet sekä –kohteet	13
4.1	Maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt	13
4.2	Suojellut rakennukset	15
4.3	Rakennusinventoinnit	16
4.4	Perinnemaisemat	18
4.5	Muinaisjäännökset	18
5.	Miljöötyypit	20
5.1	Monimuotoinen keskustamiljöö	20
5.2	Liike- ja julkisten rakennusten alue	20
5.3	Pientalovaltainen asuinalue	20
5.4	Teollisuusalue	20
5.5	Maa- ja metsätalousalue	20
5.6	Virkistysympäristö	20
6.	Erityiset maisemakokonaisuudet ja -kohteet	22
6.1	Vesistö- ja rantamaisemat	22
6.2	Savivuori	23
6.3	Mäkitie	23
6.4	Keskusta	23
6.5	Isoahon vanha päärakennus	24
6.6	Karttutie	24
6.7	Savilahden viljelymaisema	25
7.	LÄHTEET	26

1. JOHDANTO

Viitasaaren keskustan alueelle laaditaan taajamaosayleiskaavaa. Kaavassa keskitytään olemassa oleviin rakennettuihin alueisiin, niiden täydentämiseen ja tiivistämiseen.

Suunnittelualueen pinta-ala on noin 1270 hehtaaria ja se sijoittuu Viitasaaren kunnan keskustan alueelle ja ympäristöön. Suunnittelualueen pohjoisraja kulkee Kurkelasta Vaarinvuoren maa-aineksen ottoalueelle ja ulottuu siitä suunnittelualueen eteläosiin Halkoniemeen ja Jurvansaloon. Keskustan alue ja Haapasaari jäävät osayleiskaavarajauksen sisäpuolelle. Pääosa suunnittelualueesta on rakennettu ja alueen rakentamattomat alueet sijoittuvat lähinnä asuinalueiden reunamille.

Tämä maisemaselvitys on laadittu osayleiskaavatyön osana Ramboll Finland Oy:ssä Viitasaaren kaupungin toimeksiannosta. Maisemaselvityksestä on vastannut maisema-arkkitehti Sonja Semeri. Selvitys perustuu olemassa olevan tiedon lisäksi syksyllä 2014 alueelle tehtyyn maastokäyntiin.

Kuva 1-1. Viitasaaren keskustan osayleiskaavan suunnittelualueen raja.

2. MAISEMAN PERUSRAKENNE

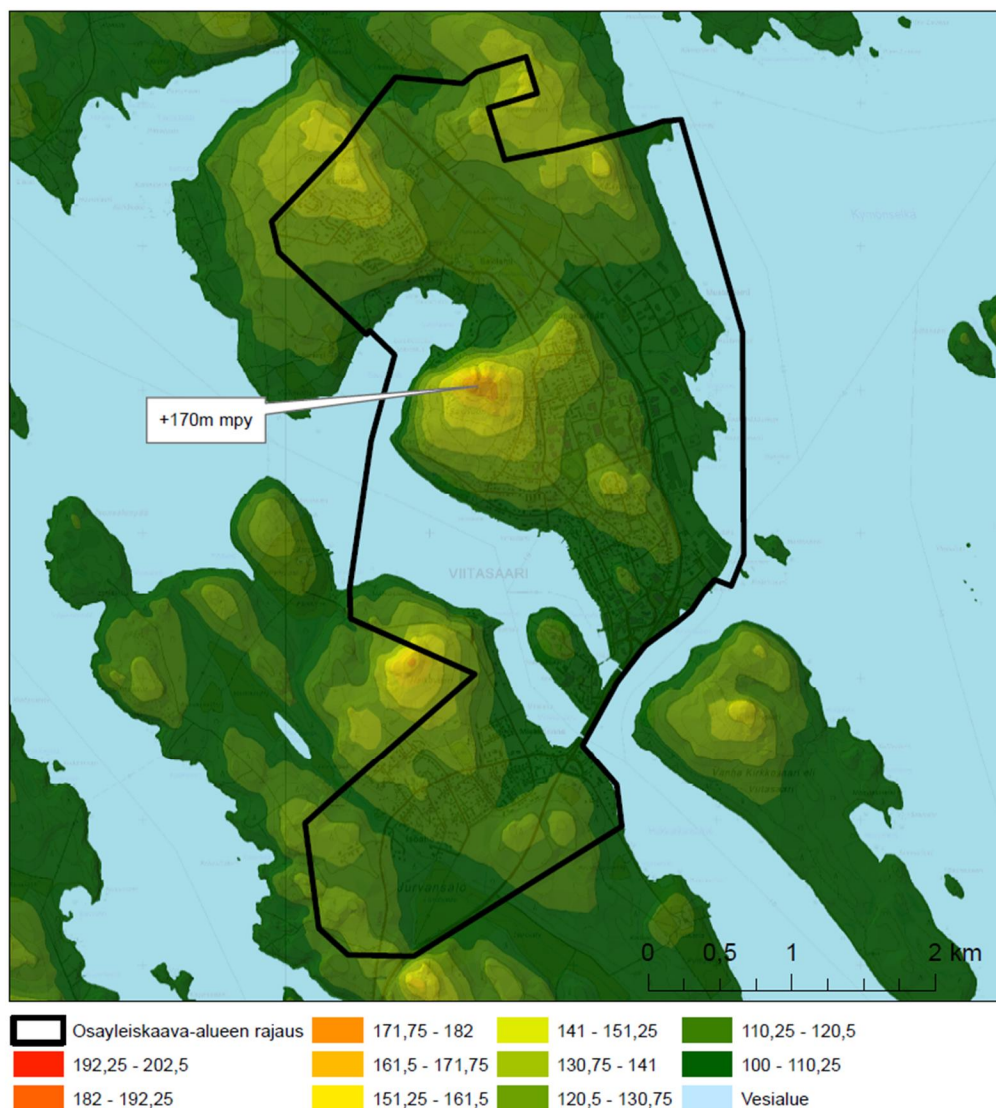
2.1 Maiseman yleispiirteet

Suunnittelualue kuuluu Itäisen Järvi-Suomen maisemamaakuntaan ja siinä tarkemmin Keski-Suomen järviseuutuun. Keski-Suomen järviseutua luonnehtivat pitkät kaakko-luode suuntautuneet murroslinjojen järivialtaat (kuten Keitele), vesireitit, suot, moreenikumpareet (drumliinit) ja kuusimetsät.

Keski-Suomen maakunnallisen maisemaselvityksen maisemallisen osa-aluejaon mukaisesti alue sijoittuu Keiteleen ja Koliman vesistö- ja metsäalueeseen. Maisema-alueelle ovat tyypillisiä vaihtelevat pinnanmuodot, pienipiirteiset kummut ja metsäsaarekkeet, mäkien metsäiset rinteet ja vesistöt. Järvien väliin jäävillä selännevyöhykkeillä on laajoja suoalueita. Vesistöjä yhdistävät useat kosket ja kapeat vesireitit. Kuusivaltaisilla rinteillä on myös lehtomaisia ympäristöjä. Alue on ollut asumaton erämaata varsin pitkään ja metsätalouden merkitys alueella on leimaantavaa. Pohjoisosissa tyypillistä on sotien jälkeinen asuttaminen kun taas etelämpänä Viitasaaressa alueella rakennusperintö on hieman rikkaampaa ja tehdasyhdyskuntien muokkaamaa. (Muhonen 2005).

2.2 Topografia

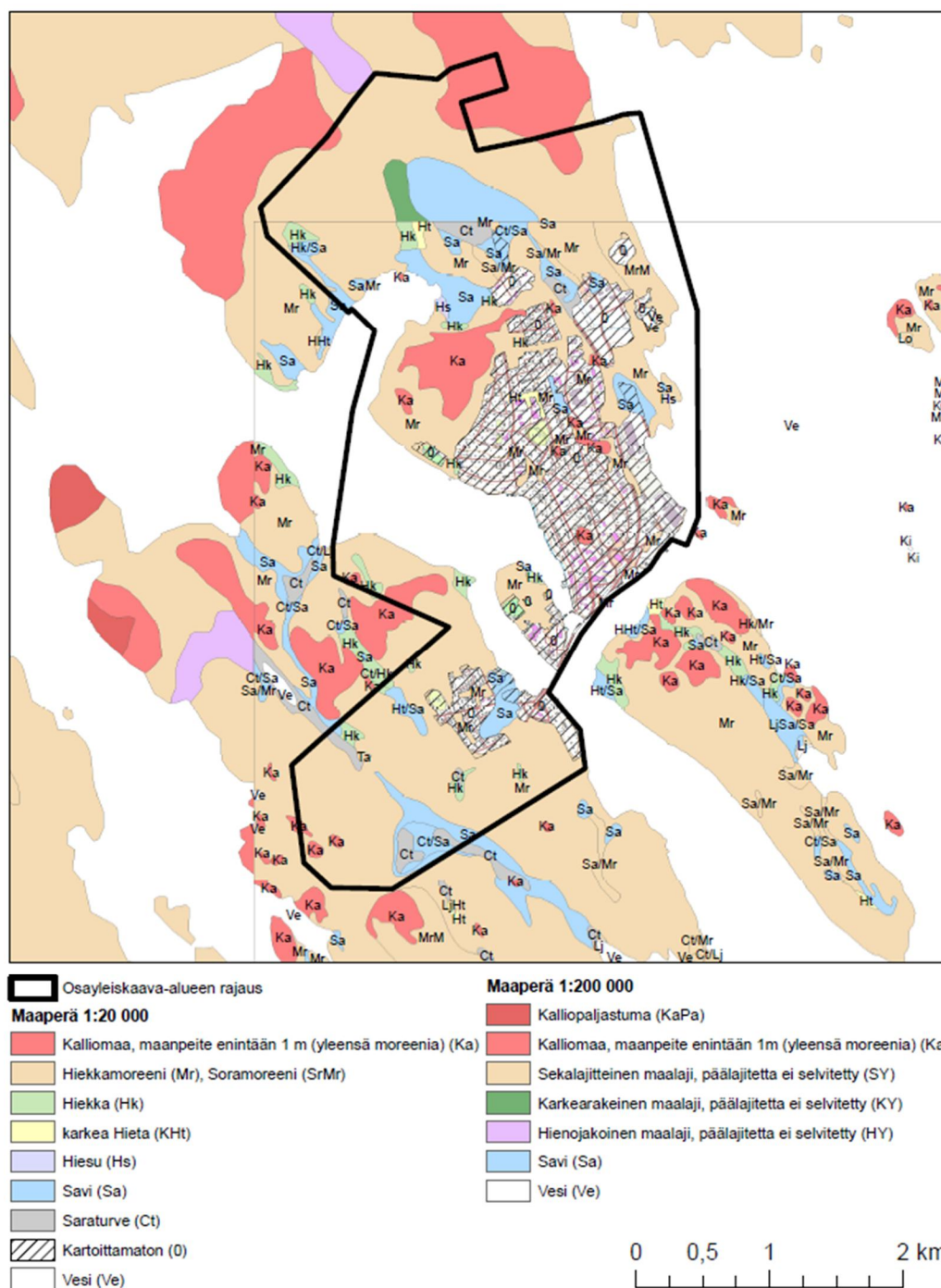
Suunnittelualueen korkein kohta on kaava-alueen keskiosassa sijaitseva Savivuori, joka kohoaa noin 170 metriin merenpinnan yläpuolelle sekä alueen pohjoisosassa sijaitsevat Taimokangas ja Vaarinvuori, jotka kohoavat noin 140 metriin merenpinnan yläpuolelle. Matalimmat alueet sijoittuvat ranta-alueille, joissa maanpinnan korkeus on noin + 100 mpy.

Kuva 2-1 Alueen topografia.

2.3 Kallio- ja maaperä

Suunnittelualueen yleisin maalaji on moreeni. Pienempinä alueina löytyy savi- ja saraturvealueita. Savivuori sekä eteläosaan osittain kuuluva Halkovuori ja pohjoisosaan osittain kuuluva Vaarinvuori ovat kalliota. Keskusta-alueen maaperä on pääosin kartoittamaton. Alueen kallioperä on granodioriittia, tonaliittia ja kvartsidioriittia. Suunnittelualueelta tai sen lähiympäristössä ei ole arvokkaita kallioalueita tai moreenimuodostumia.

Kuva 2-2 Alueen maaperä. Lähes koko suunnittelualue sijoittuu maaperäkartan 1:20 000 alueelle. Suunnittelualueen pohjoisosa sekä ympäristöä on esitetty maaperäkartan 1:200 000 yleispiirteisemmällä ai-neistolla. Maaperäkartta 1:20 000 ja maaperäkartta 1:200 000 © Geologian tutkimuskeskus 2014. Ai-neisto on esitetty muuttamattomana.

2.4 Vesistöt ja vesitalous

Suunnittelualue kuuluu Kymijoen päävesistöalueeseen. Valtatie 4:n itäpuoli kuuluu Keski-Keiteleen valuma-alueeseen ja länsipuoli Ylä-Keiteleen valuma-alueeseen.

Viitasaaren osayleiskaava-alue on Keitelejärven rajaama. Suunnittelualuetta ympäröi idästä Keiteleen Kymönselkä, joka on yhteydessä suunnittelualueen länsipuolelle jäävään Keiteleen Pihkurinselkään Miekkasalmen ja Haapasalmen välityksellä. Muutoin alueella ei ole järviä, lampia eikä jokia. Alueella eikä sen välittömässä läheisyydessä ei ole myöskään pohjavesialueita.

Kuva 2-3 Näkymä Haapasalmesta kohti pohjoista kesäyönä.

3. KAUPUNKIRAKENNE

3.1 Kulttuuriympäristön historiaa

Viitasaaren vanhimmasta asutuksesta ja kivikautisen ajan (n. 8600 eKr.-1500 eKr.) elämästä kertovat reilut neljäkymmentä kivikautista asuinpaikkalöytöä, jotka sijaitsevat Viitasaaren eri vesistöalueiden rantamailla. Esihistoriallisen ajan päättyessä Viitasaaren alueet olivat vailla kiinteää asutusta. Seutu oli erämaata, jonne hämäläiset tekivät vuosittaisia pyyntiretkiään kalastaen ja metsästäen päätilansa tarpeisiin. Vanhan Viitasaaren alue oli Ruotsin ja Novgorodin rajamaata, Pähkinäsaaren rauhan 1323 raja kulki Viitasaaren- Pihtiputaan seutujen halki. Pähkinäsaaren rauhan jälkeen raja pikkuhiljaa siirtyi idemmäksi Novgorodin voiman heiketessä ja hämäläisten vallatessa erämaita rajalinjan takaa. 1400-luvulta lähtien alkoi Viitasaaren erämailla liikkua savolaisia, jotka siirtyivät pohjoisemmaksi ahtaaksi tulleet alueiltaan. Hämeen ja Savon nautinta-alueet määritettiin viimeisen kerran Turun maa- ja metsätalouden laissa vuonna 1452. Tässä lainan päätöksessä vanha Viitasaaren pitäjä jäi kokonaan hämäläisten nautinta-alueeksi pysyvän asutuksen syntymiseen saakka. (Andersson ja Silén 2007).

Viitasaarelle pysyvä asutus on syntynyt 1500-luvulla. Viitasaarelaiset rakensivat seurakunnan ensimmäisen oman kirkon pian pitäjän itsenäistymisen jälkeen 1650-luvulla Vanhaan Kirkkosaareen eli Viitasaareen, jossa oli ollut jo aikaisemminkin pieni rukoushuone (Markkanen 1983). Kirkko toimi aina 1800-luvun lopulle saakka, jolloin se paloi. Uusi kirkko rakennettiin nykyiselle paikalle Haapasaaressa 1870-luvulla. (Pöyry 2012).

Viitasaaren alueella kaskiviljely oli pitkään merkittävin elannon lähde. Kaskeaminen säilytti asemansa aina 1800-luvulle asti, jolloin peltoviljely yleisty. Asutuksen leviäminen ja väestön kasvu jatkui Viitasaarella etenkin 1800-luvulla, jolloin tiloja syntyi nopeasti uudisraivauksen kautta, joka loppui 1870-luvulla. Nälvävuodet koettelivat Viitasaarta 1860-luvulla, jolloin taajamaan rakennettiin hätäaputöinä kaksi siltaa. Tällöin nykyisen ydinkeskustan paikalla oli vain pappila nykyisen kirkkoherranviraston paikalla. Rakentaminen keskustan alueella lisääntyi voimakkaasti 1900-luvulla. Vuosisadan alussa ensimmäiset uudisrakennukset ja liikkeet rakentuivat Haapasaaressa kulkevan tien varteen ja myöhemmin levittyivät asuinrakennukset myös pappilan pohjoispuoliselle alueelle. Seurakunta omisti jo tuolloin nykyisen keskustan maa-alueet ja rakentaminen siinä oli aluksi vähäistä. (Pöyry 2012).

Kuva 3-1 Yleiskuva Viitasaaren kirkonkylästä etelästä päin kuvattuna vuodelta 1935. Etualalla Hakkari-lantien varren rakennuksista erottuvat hyvin mm. Vuorela ja Miekkanieniemi. Karhumäen ilmakuvasarja. Mikko Pakkasen postikorttikokoelma.

Kuva 3-2 Ote Viitasaaren keskustan ja lähiympäristön pitäjänkartasta 1840-luvulta. Kartassa näkyy Viitasaaren vanha kirkonpaikka Kirkkosaarella sekä kirkonkylän suurimmat kantatilat. Miekkasalmen eteläpuolella näkyy mm. Isoahon tila.

Metsäyhtiöt hankkivat Viitasaarelta tiloja omistukseensa 1890-luvulta lähtien. Viitasaaren vesireittien varsille rakentui metsä- ja uittoyhtiöiden virkataloja. Vesireiteillä kelluvat lukuiset uittorakenteet vaikuttivat Viitasaaren vesistömaisemaan. Myös puunjalostusteollisuuden kehittyessä sahateollisuutta rakentui 1800-luvun lopulla Keitelelen rannalle. (Saarilahti 2013).

Viitasaarella on aina ollut selkeästi yksi taajama, joka on korostunut erityisesti 1960-luvulta lähtien, jolloin maaseutu tyhjentyi ja ihmiset muuttivat keskusta. Voimakas asuntopula koitti 1950-luvulla, jolloin seurakunta myi maa-alueitaan ja rakentaminen lisääntyi myös nykyisen keskustan eli Haapaniemen alueella. Kaupallinen keskusta muutti Haapasaaresta Haapaniemeen kuitenkin vasta 1960-luvulla, jolloin alueelle rakennettiin ensimmäiset kerrostalot. Tori ja samalla ydinkeskusta muotoutui lähes nykyiseen tilaansa 1970-luvulla entisen E-liikkeen rakennuksen rakennuttua nykyisen torin pohjoispuolelle ja entisen Sisämaan rakennuksen rakennuttua torin rantaan. (Pöyry 2012). Kirkonkylän muovautumiseen vaikutti osaltaan valtatie 4:n rakentaminen alueen läpi 1960-luvun alussa (Saarilahti 2013).

Kuva 3-3 Viitasaarta idästä päin katsottuna vuonna 1964. Nelostie kuten keskustan risteykseen noussut Säästöpankin rakennus ovat valmistuneet vuotta aiemmin. Taustalla erottuu selvästi Salonpään tilan rakennukset. Värät ovat vielä kortissa varsin voimakkaat. Karhumäen väri-ilmakuva. Mikko Pakkasen postikorttikokoelma.

2000-luvun alussa S-Market Sisämaa rakensi uudet toimitilat nykyiselle paikalle, jossa sijaitsi tuolloin pappilanmäen pohjoispuolella vanha kunnantalo. 2000-luvun alussa toteutettiin myös torin liikennejärjestelyjen saneeraus. 2000-luvun puolivälin paikkeilla Postikujan entisen postin rakennuksen yhteyteen laajennettiin uusi K-market ja samalla rakennuksesta tuli pieni ostoskeskus oheisliikkeineen. Tämä vaikutti osaltaan torin ympäristön liikkeiden vetovoimaan. Liikenneasema ABC rakensi toimipisteensä Viitasaarelle samoihin aikoihin K-marketin kanssa. Edellä mainittujen toimenpiteiden myötä torin ja keskustan toiminnot siirtyivät pois päin torilta enemmän K-marketin ympäristöön. (Pöyry 2012).

3.2 Nykyinen kaupunkirakenne

Viitasaaren kaupungin läpi kulkee valtatie 4 (Pihtiputaantie) ja Viitasaaren keskusta sijoittuu nelostien molemmin puolin. Suurin osa kaupallisista palveluista on valtatie 4:n länsipuolella, keskustan tuntumassa. Asuminen on keskittynyt 4-tien länsipuolelle keskustaan, Isoahoon, Savilahteen ja Kurkelaan. 4-tien itäpuolella on pääasiassa teollisuutta ja tilaa vaativan erikoiskaupan yksiköitä.

Kaava-alueen länsiosassa, on keskustaa lähellä oleva merkittävä virkistysalue: Savivuoren ulkoilua-alue ja laskettelukeskus. Savivuori on yksi ensimmäisistä Viitasaaren matkailukohteista. Jo 1800-luvulla mäki oli suosittu näköalapaikka ja 1902 sinne rakennettiin puurakenteinen näkötorni. Nykyisen ulkoasunsa torni sai vuonna 1958. Museoalueelle siirrettiin vuonna 1957 ensimmäiset rakennukset (torppa ja aitta). Savivuoren luoteisrinteessä, Savilahden rannalla on Lummeniemien leirikeskus, jonne siirrettiin 1960-luvulla pappilan vanhoja rakennuksia. Päärakennuksena on pappilan vanha väentupa ja pihapiiriin on siirretty myös kaunis vanha luhtiaitta sekä saunarakennus. (Andersson & Silén 2007).

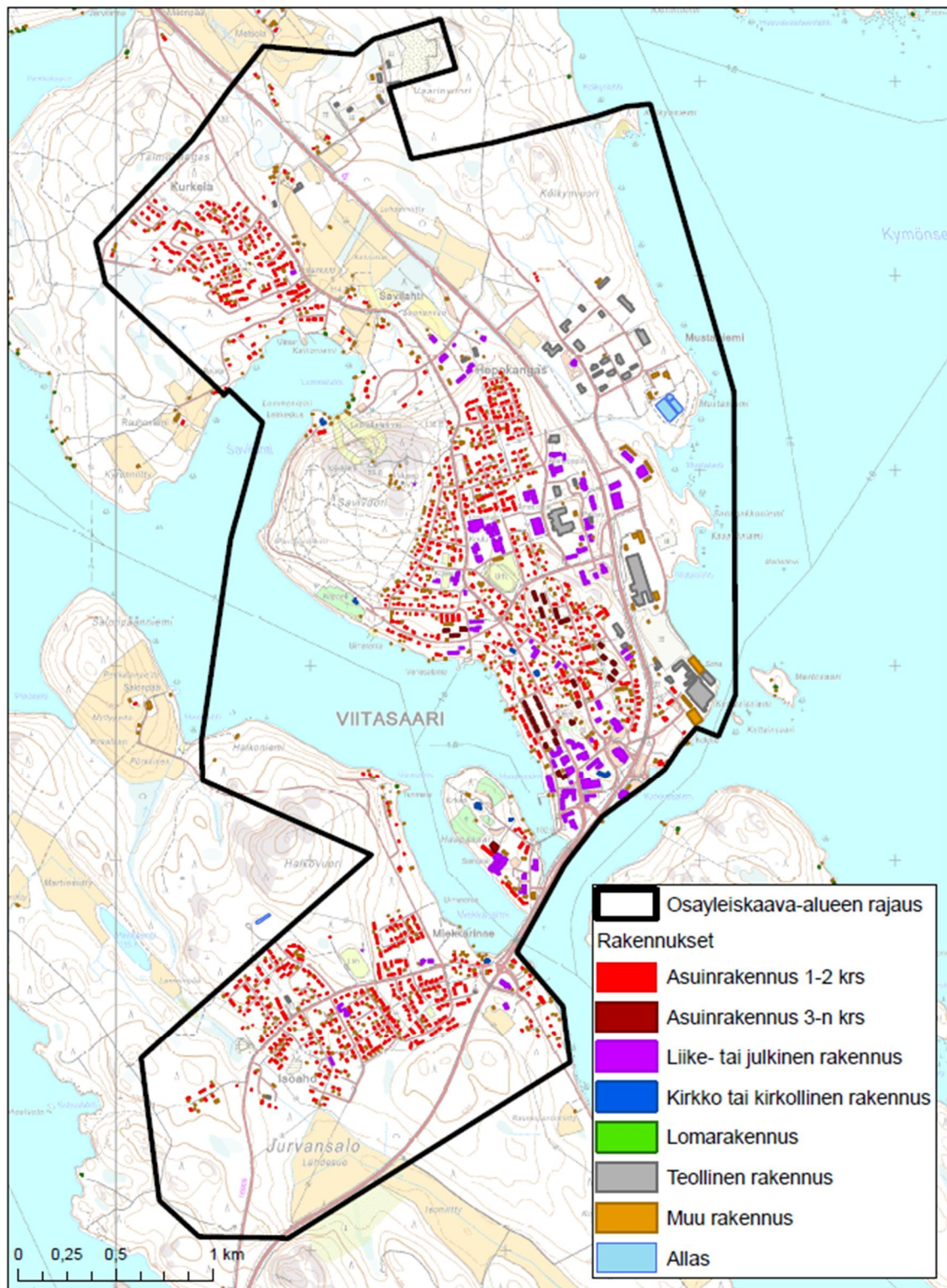
Kaava-alueen etelä- ja pohjoislaidoilla on maa- ja metsätalousalueita sekä vesistöä.

Kuva 3-4 Savivuoren näkötorni.

Kuva 3-5 Rakennusten käyttötarkoitus osayleiskaavan alueella.

3.3 Rakennetun kulttuuriympäristön piirteitä

Rakennettu kulttuuriympäristö Viitasaaren keskustassa on historiallisesti kerroksellista ja se painottuu ajallisesti erityisesti 1900-luvun loppupuolelle. Liikekustaa reunustaa eri vuosikymmenien aikana rakentuneet asuinalueet, jotka ovat melko hyvin onnistuneet säilyttämään oma-lemäisyytensä.

Haapasaaren arvokas kulttuuriympäristökokonaisuus kertoo Viitasaaren keskusta-alueen historiallisesta kehityksestä, jossa kirkolla ja sen ympärille 1800-luvun loppupuolella syntyneellä asu-

tuksella ja liikerakentamisella on ollut merkittävä osuus. Kokonaisuuteen liittyy Haapasaaren lisäksi saaren eteläpuolella sijaitsevan Hakkarilantien 1800-1900-luvun vaihteen rakennuskantaa.

Miekkaniemen sittemmin palaneen Sahan työväen asuinalue rakentui Isoahontien alkupäähän 1920-luvulla. "Sörkäksi" kutsutulla alueella on vielä jäljellä joitakin vanhoja asuinrakennuksia, joista osa on ulkoasultaan muuttunut. Isoahon asuinalueelle nimen antanut Isoahon tila sijaitsee asuinalueen keskellä, uudemman asutuksen lomassa. (Andersson & Silén 2007).

Kuva 3-6 Isoahontien alkupään rakennuksia Miekkarinteessä.

Kuva 3-7 Isoahon tilan päärakennus.

1930-luvulla kirkonkylä jatkoi kasvuaan. Pientaloasutusta oli nyt noussut jo ns. Pappilanpellon alueelle ja Välitie-Pajutie-Keskitie -alueelle rakennettiin 1930-luvulla mm. käsityöläisten asun- noiksi ja toimitiloiksi puolitoistakerroksisia taloja. (Andersson & Silén 2007).

Jälleenrakennuskaudella kirkonkylälle rakennettiin rintamamiestaloja tyyppipiirustuksin ja kirkon- kylän rakennusmäärä kasvoi merkittävästi 1950-luvun aikana. Asutus laajeni mm. Haapaniemen- tien loppupäähän, aina Hepokankaalle saakka. Mäkitien aluetta voidaan pitää puhtaasti jälleenra- kennuskauden asuinalueen, sinne rakennettiin toistakymmentä puolitoistakerroksista ja pystyri- malaudoitettua pientaloa. Keskitien ja Pihtiputaantien väliselle alueelle rakennettiin myös run- saasti. Työväentalontien alue rakentui lähes kokonaan vuosien 1948-1956 välisenä aikana. Myös Isohaan rakennettiin jo olemassa olevan työväenasuntokannan joukkoon rintamiamiestaloja. (An- dersson & Silén 2007).

Kuva 3-8 Jälleenrakennuskauden asuintaloja Mäkitiellä.

Merkittävää kunnallis- tai palvelurakentamista ei ollut 1940-luvulla, kun voimavarat kuluivat siir- toväen asuttamiseen. Osa kirkonkylän pelloista oli tuolloin vielä viljelyksessä. Liikerakentaminen vauhdittui 1950-luvun lopulla. (Andersson & Silén 2007). Liike- ja palvelurakentamisen 1940- 1950-lukujen vaaleapintaisia ja arkkitehtuuriltaan pelkistettyä rakennuskantaa löytyy enää hyvin vähän 1970-1980-luvuilla tehtyjen muutosten takia. Yksi parhaiten säilyneistä rakennuksista on entinen pappila, nykyinen dementiahoito.

Viitasaaren keskustaa luonnehtii 1960-luvulta lähtien rakentunut rakennuskerrostuma. Ominais- piirteitä ovat pienehköt kolmikerroksiset pulpettikattoiset asuin- ja liikerakennukset, joiden alim- massa kerroksessa sijaitsevat liiketilat ja ylimmissä kerroksissa asuinhuoneistot. Nämäkin raken- nukset ovat aikojen saatossa kokeneet muutoksia, joiden seurauksena alkuperäistä ilmettä on vaikea havaita. 1960-1970-lukujen palvelukeskusten suunnittelussa yleisväriksi otettiin valkoi- nen. Viitasaaren keskusta näyttäytyykin paikoin valkoisen tai vaalean arkkitehtuurin erilaisina massoina ja harmonisena modernin ajan siluettina (Andersson & Silén 2007).

Kerrostalorakentaminen nousi keskeiseen osaan kirkonkylän asuinrakentamisessa 1960-luvulla, jolloin kerrostaloja rakennettiin mm. Rantatielle. 1960-luvulla rakennettiin myös yksikerroksisia, tasakattoisia asuinrakennuksia. Ukontielle valmistui tyyppitalomainen pientaloalue vuosina 1959- 1969. Alueen asukkaat olivat pääasiassa sahan työntekijöitä. 1970-luvulla rakennettiin kerrosta- loja mm. Keskitielle, Ukontielle ja Hakatielle. Uutena ajan ilmiönä tulivat rivitalot, joita ryhdyttiin rakentamaan 1970-luvun loppupuolelta lähtien. (Andersson & Silén 2007).

Kuva 3-9 Rantatie 16-22 1960-luvun lopulla ja 1970-luvun alussa valmistuneita kerrostaloja. Yhdessä vastapäätä olevien 1970-luvulla rakennettujen Keskitien kerrostalojen kanssa alue edustaa kerrostalorakentamisen tuloa ja yleistymistä Viitasaarella, ajalle tyypillistä horisontaalisuutta korostavaa arkkitehtuuria sekä keskustan rakentumista ja laajentumista.

Rivitalorakentaminen yleistyi 1980-luvun aikana. 1980-luvun arkkitehtonisesti yhtenäinen kokonaisuus liikekeskustan alueella muodostuu kunnantalon ympärille. Kunnantalo erottuu selvästi katukuvassa edustavana arvorakennuksena ja se on määritelty maakunnallisesti arvokkaaksi kohteeksi (rakennusinventointi 2013). Kunnantalon rakennuksen polveilevaa, monitahoista massoittelua ja julkisivuväriyksen samankaltaisuutta mukailevat sen vieressä sijaitsevat Poliisitalo ja Säästökulma.

Kuva 3-10 Vuonna 1985 valmistunut linnun mallinen kunnantalarakennus, joka edustaa selkeää ja toimivaa 1980-luvun toimistorakennustyyppiä. Rakennuksen julkisivumateriaalina käytetty paikkakunnan oma kivi luo rakennukselle siteet Viitasaareen.

Keskustan 2000-luvun tyypillistä liikerakentamista edustavat suuret ja hallimaiset markettirakennukset, jotka muokkaavat alueen ominaisilmettä merkittävästi. Torin reunalle on noussut kaksi muita huomattavasti korkeampaa ja massaltaan jyhkeämpää kerrostaloa sekä valtatie 4:n itäpuolelle liikennemyymäläkompleksi.

Kuva 3-11 Torin laidalle 2000-luvulla rakennettu kerrostalo.

Kuva 3-12 Näkymä Viitasaaren keskustan suuntaan ABC-liikennemyymälän piha-alueelta. Taustalla näkyy Viitasaaren vanha yhteiskoulu vuodelta 1905 (lipputankojen takana) sekä S-Marketin rakennus kuvan oikeassa laidassa.

4. MAISEMAN JA KULTTUURIYMPÄRISTÖN ARVOALUEET SEKÄ –KOHTEET

4.1 Maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt

Haapasaaren kulttuuriympäristö on Keski-Suomen maakuntakaavassa merkitty valtakunnallisesti arvokkaana kulttuuriympäristönä. Alueen nykyinen kulttuuriympäristön arvo on maakunnallinen. Haapasaaren alue oli RKY 1993-luettelon mukainen valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö. Valtioneuvoston 22.12.2009 hyväksymässä ja 1.1.2010 lainvoimaiseksi tulleessa valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt luettelossa (Museovirasto) Haapasaaren alue ei ole enää mukana. Haapasaaren kulttuuriympäristön aluekokonaisuus on Varis-, Haapa- ja Hakkarilansalmiin rajautuva alue, jonka merkittäviä rakennettuja miljöitä ovat mm. Viitasaaren puukirkko (valmistunut 1878), Koivuniemen huvila, Vuorelan talo ja Haapasalmen kivilta.

Kuva 4-1 Kirkkotien rakennuksia sekä tien päättäneä Viitasaaren vuonna 1878 valmistunut kirkko Haapasaarella. Etualalla näkyvä Kelloseppä Kytölän talo on asemakaavalla suojeltu.

Kuva 4-2 Näkymä kohti Haapasaarta Haapasalmen kivisillalta.

Viitasaaren metsätyömuuseumoalue Savivuorella on maakuntakaavan maakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristökohde. Metsätyömuuseumon alue sijoittuu hienolle näköalapaikalle Savivuoren laelle. Laella on myös 1950-luvulla rakennettu näkötorni, joka on rapattu valkoiseksi ja koristettu liuskekivellä. Männikköisellä ulkomuseumoalueella on eloaitta vuodelta 1641, savutupa 1800-luvulta, tuulimylly vuodelta 1892 ja varsinaisen metsätyömuuseumon hirsinen kämpärakennus talleineen 1940-luvulta. Eloaitalla on ikänsä puolesta erityistä rakennushistoriallista arvoa. Se on vanhimpia säilyneitä rakennuksia Keski-Suomessa.

Kuva 4-3 Savivuoren museoalueen rakennuksia.

Viitasaaren vanha yhteiskoulu on maakuntakaavan maakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristökohte. Viitasaaren entinen yhteiskoulu sijaitsee maisemallisesti näkyvällä paikalla nelostien ja vanhan Haapasalmen sillan välissä. Koulu on suuri hirsirakennus, jonka julkisivua hallitsee kaksi poikkipäätyä. Koulu on rakennettu vuonna 1905. Näyttävä rakennus edustaa 1900-luvun alun pelkistettyä varhaisklassista koulurakentamista.

Kuva 4-4 Viitasaaren yhteiskoulu.

4.2 Suojellut rakennukset

Rakennusperintörekisterin suojelukohteet

- Haapasaaren mäellä sijaitseva Viitasaaren kirkko on kirkkolain (1054/1993) mukaan suojeltu. Theodor Granstedtin suunnittelema tasavartinen ja sisäviisteinen kirkko on valmistunut vuonna 1878. Nykyinen uusklassistinen ulkoasu on peräisin Alvar Aallon vuonna 1952 suunnittelemasta korjauksesta.
- Haapasaaren eteläpuolella Äänekoskentien varrella sijaitseva Vuorelan talo ja pihapiiri on rakennussuojelulain (498/2010) mukaan suojeltu. Vuorelan talo on Lars Sonckin suunnittelema ja se on rakennettu 1800-luvun lopulla. Talo rakennettiin Lars Soncin veljelle Johan Soncille, joka toimi kunnanlääkärinä Viitasaarella.

Asemakaavojen suojelukohteet

- Entinen paloasema (Viestintie 4)
- Kivisillan lähellä sijaitseva ranta sauna (Kirkkotie)
- Kytölän talo, Kelloseppä Kytölän talo (Kirkkotie 4)
- Siltavahdin talo (Kirkkotie 8)

- Tsasouna (Kirkkotie 12)
- Venekatos
- Entinen maatalouspankin talo (Haapasaarentie 16)
- Metsähallituksen talo (Haapasaarentie 18)
- Haapasaaren vanha silta
- Vuorela (Vuorela)
- Hakkarilantie 17
- Koulutie 2
- Haapaniementie 48
- Rantatie 21
- Rantatie 23
- Kappelintie 11
- Kappelintie 13
- Kappelintie 15
- Koulutie 9
- Kappeli (Kappelintie 27)
- Viitasaaren vanha yhteiskoulu
- Tuhmalanniemi
- Viitasaaren kirkko (srk-1)
- Olavi Kivimaan 1950-luvun alussa suunnittelema vanha pappila (Pappilantie 4-6)

Kuva 4-5 Suojeltu Vuorelan talo ja pihapiiriä. Vuorela edustaa varhaista jugend-tyyliä.

4.3 Rakennusinventoinnit

Viitasaarella on tehty rakennusinventointiselvitys ydinkeskustan alueelle / Viitasaaren keskustan täydennysinventointi (Juuso Väisänen, Keski-Suomen museo, 2007). Rakennusinventointia täydennettiin modernin rakennusperinnön osalta Keski-Suomen museon toimesta vuoden 2013 aikana. Inventointi on osa maakunnallista hanketta ja arviot kohteiden kulttuurihistoriallisesta arvosta täsmentyvät kolmivuotisen inventointihankkeen valmistuessa, kun kohteita voidaan tarkastella ja vertailla maakunnallisesti. Tutkimusalueeksi valikoitui muutospainoiden vaikutuksen alainen keskusta-alue, jonka osalta yksittäisten kirkonkylän historiasta kertovien kohteiden lisäksi tarkasteltiin yleisesti kirkonkylän rakennettua ympäristöä, sen kehitystä ja tyypillisiä piirteitä. Rakennusinventoinnin mukaan Viitasaaren ominaisilmeen säilymiselle on oleellista säilyttää eri vuosikymmenten rakennuskantaa ja täten turvata kaupunkikuvan kerroksellisuuden ja historian jatkuvuus alueella. (Saarilahti 2013).

Rakennusinventointiselvityksien perusteella maakunnallisesti merkittävät kohteet ja alueet:

- Viitasaaren vanha yhteiskoulu – Haapasaarentie 3-5 (inventoinnit 2007 ja 2013, maakuntaavaan kohde)
- Haapasalmen vanha tiesilta (inventointi 2007, 2013 inventoinnissa merkitty paikallisesti arvokkaaksi)
- Kunnantalo (inventointi 2013, ehdolla maakunnallisesti arvokkaaksi)
- Hotelli Pihkuri (inventointi 2013, ehdolla maakunnallisesti arvokkaaksi)

Paikallisesti merkittävät kohteet ja alueet (modernin rakennusperinnön inventointi 2013):

- Haapasalmen vanha tiesilta
- Keskitien, Välitien ja Pajutien omakotitaloalue (alue)
- Työväentalontien jälleenrakennuskauden omakotitalot (alue)
- Ukontien tyypitaloalue (alue)
- Rantatien ja Keskitien välinen kerrostaloalue (alue)
- Rantatie 8 / Asunto Oy Viitasaarentie 55
- Rantatie 5 / Makasiini
- Torin laidan liike- ja asuinrakennuskompleksi
- Keskitie 2 / Säästöpankki
- Keskitie 4 / Postikuja, entinen virastotalo, nykyinen Viitakeskus
- Keskitie 6 / Yhdyskulma
- Keskitie 3 / Saarela
- Keskitie 5 / Lottala
- Keskitie 8 / Terälä; Kiinteistö Oy Viitasaaren Säästökulma
- Keskitie 7 / Viitasaaren virastokeskus, poliisitalo
- Kokkosalmentie 7, Osuuskauppa Keskimään liikennemyymälä
- Pappilantie 10, seurakuntatalo

Paikallisesti merkittävät kohteet ja alueet (rakennusinventointiselvitys 2007):

- Rantatie 10, 1960-luvun kerrostalo
- Rantatie 13, 1960-luvun kerrostalo
- Rantatie 15, 1970-luvun kerrostalo
- Rantatie 16-22, Rantatien 1960-luvun lopun kerrostalot
- Rantatie 21, Sarjaksen talo
- Rantatie 23, Äänekoski yhtiön omakotitalo
- Uusikuja 3, 1940-luvun puutalo
- Torikeskustan modernit liikerakennukset
- Kaupungintalo, Keskitie 10
- Viitakartano, Keskitie 11
- Keskitien 1970-luvun kerrostalot
- Keskitie 18, funkishenkinen talo
- Välitien, Keskitien ja Pajutien talot
- Keskitie 22, autoilija Arisalon talo
- Välitie 5, valokuvaajan 1930-luvun talo
- Välitie 10, ent. nahkurinliike
- Välitie 3, 1930-luvun talo
- Keskitie 23, 1930-luvun talo Viertola
- Keskitie 27, Rauma-Repolan toimisto ja asuinrakennus
- Keskitie 29, Seppälä
- Viestintie 2, Kunnanarava
- Viestintie 4, vanha palolaitos
- Seurakuntatalo, Pappilantie 10
- Vanha yhteispappila, dementiahoito
- Haapaniementie 6, linja-autotalli rakennus
- Haapaniementie 8, Paanasen liik.talo
- Haapaniementie 14, osuuskaupan talo
- Haapaniementie 19, viljamakasiini
- Haapaniementie 25, Harjula
- Haapaniementie 27, Pihkurin autoliike
- Haapaniementie 29, 1940-luvun autot.

- Haapaniementie 38, Puisto
- Kuusitie 3, punainen saunatupa ja tallirakennus
- Työväentalontien talot, 1900-luvun puol.
- Työväentalontie 21
- Ukontie 36, pieni tuparakennus 1900-luvun alku
- Ukontien kerrostalot, 5-kerroksiset, 1970-luku
- Ukontie 24, huoltoasema ym.
- Ukontien tyyppitalot 1959-
- Kokkilan rakennukset
- Er-Sahan voima-asema ja piippu
- Haapaniementien vanha rakennuskanta

4.4 Perinnemaisemat

Suunnittelualueella on yksi inventoitu, arvokas perinnemaisema. Savilahden laidunniitty on paikallisesti arvokas perinnebiotooppi. Savilahden niitty sijaitsee lähellä Viitasaaren keskustaa, rantaan laskevassa rinteessä. Niitty on ollut ennen karjan laitumena, mutta on ollut pitkään käyttämättömänä. (Andersson & Silén 2007).

4.5 Muinaisjäännökset

Kaavoitettavalla alueella sijaitsee kaksi muinaisjäännöstä (Museoviraston muinaisjäännösrekisteri):

- Porthanin puisto (1000019087), kultti- ja tarinapaikat
  - o Vesirajassa lähellä satamaa on suuri (2 x 2 m) maakivi, jossa on yläpinnalla kahdeksan halkaisijaltaan noin 7 cm kuppia. Kiven eteläsivustalla on lisäksi mahdollinen tasasivuisen ristin muotoinen karsikkohakkaus. Vedenpinnan korkeuksien perusteella kupit eivät ole rautakautisia.
- Muhosenkallio (1000004854), kivrakenteet
  - o Haapasaaren pohjoisreunalla olevalla ruohottuneella metsärinteellä on matala röykkiö, jonka koko on 4 x 4 m. Röykkiö on kasattu maakivistä ja pienistä irtokivistä. Röykkiön päällä kasvaa mänty. Röykkiön alla on hiilipitoista maata. Röykkiö on epämääräinen, ja se voi olla hauta- tai viljelyraunio

Viitasaarella on tehty vuonna 2005 muinaisjäännösten arkeologinen täydennysinventointi (Kumpulainen 2005). inventoinnissa löydettiin kaava-alueella oleva kivröykkiö Muhosenkallio.

5. MILJÖÖTYYPIT

Kaava-alueen maa-alueet on jaoteltu yleispiirteisesti miljöötyyppeihin maisema- ja kaupunkirakenteen sekä maisema- ja kaupunkikuvan perusteella. Miljöötyyppijako on esitetty maisema-analyysikartalla (Kuva 5-1).

5.1 Monimuotoinen keskustamiljöö

Kaava-alueen ytimessä on Viitasaaren kaupungin monimuotoinen keskustamiljöö. Keskustan rakennuskanta on ajallisesti kerrostunutta ja monimuotoista. Pääosin rakennukset ovat kuitenkin melko matalia ja pienikokoisia, joten kaupunkirakenteella on melko yhtenäinen mittakaava. Kokonaisuudesta poikkeavat muutamat hallimaisen laajat rakennukset sekä yli kolmekerrokset kerrostalot. Valtatien 4 maisemassa keskustan kohdalla erottuvat tien varteen pystytetyt markettien ja liikenneaseman mainospylonit. ABC:n liikenneaseman rakennus toimii myös tiemaiseman maamerkkinä. Keskustan maiseman ja kulttuuriympäristön piirteitä on kuvailtu tarkemmin seuraavassa luvussa (6.4).

5.2 Liike- ja julkisten rakennusten alue

Valtatien neljä länsipuolelle lähelle keskustaa on keskittynyt julkisten palveluiden alue, jossa sijaitsee mm. kouluja, uimahalli ja paloasema. Valtatien 4 itäpuolella on kaupallisten palvelujen alue. Alueiden rakennukset ovat matalia ja laajoja. Hepokankaalla on pienimittakaavaisempi liikerakennusten alue. Valtatien 4 länsipuoliset alueet ovat yleisilmeeltään vehreitä, kun taas valtatie itäpuolella maisemakuvaa hallitsevat laajat asfalttikentät ja liikenneympäristö.

5.3 Pientalovaltainen asuinalue

Melko tiivistä rakennettuja ja vehreitä, pientalovaltaisia asuinalueita sijoittuu kaava-alueelle keskustan pohjois- ja eteläpuolille, valtatie 4 länsipuolella. Alueet sijoittuvat selänteiden rinnealueille: Isoahossa Halkovuoren etelä- ja itärinteille, Hepokankaalla Savivuoren etelä- ja itärinteille sekä Kurkelassa Taimionkankaan etelärinteelle. Asuinalueet ovat ajallisesti kerroksellisia. Savilahdessa osa asuinrakentamisesta sijoittuu viljeltyjen peltöjen tai umpeen kasvavan entisen viljelymaan laidalle.

5.4 Teollisuusalue

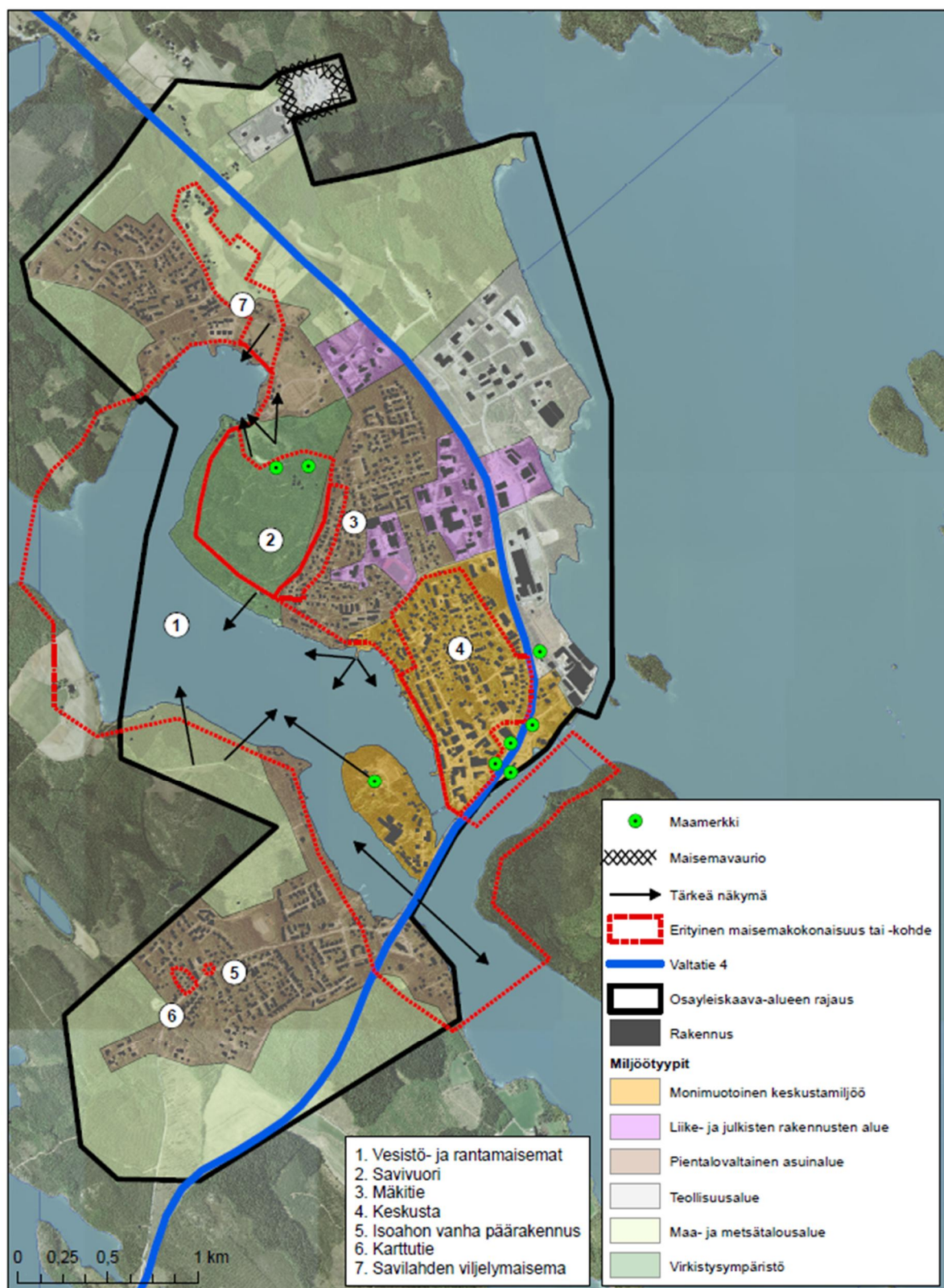
Kaava-alueen teollisuusalueet sijoittuvat valtatie 4 itäpuolelle. Teollisuusalueilla rakennusten mittakaava on suuri ja paikoin alueilla on laajoja avoimia varastokenttiä. Teollisuusalueiden ranta-alueet ovat pääosin puustoisia. Viitasaaren keskustan maamerkkinä toimii saha-alueen kookas, punatiilinen savupiippu. Saha-alueella on myös vanha, vuodelta 1948 oleva voima-asema ja piippu. Kaava-alueen pohjoisosan teollisuusalueella on maa-ainesten ottoalue, johon liittyvät rakennukset ovat pienimittakaavaisia.

5.5 Maa- ja metsätalousalue

Kaava-alue rajoittuu maa- ja metsätalousalueisiin pohjois- ja eteläosissa. Etenkin eteläosan metsäalueilla on tehty laajoja avohakkuita, jotka näkyvät tiemaisemissa. Kaava-alueella on melko vähän viljelykäytössä olevia peltöjä. Merkittävin ja ehein maatalousmaisema sijoittuu Savilahden peltöjen ympäristöön.

5.6 Virkistysympäristö

Kaava-alueen merkittävin virkistysympäristö on Savivuoren virkistysalue, joka erottuu muusta kaupunkirakenteesta selkeästi omana kokonaisuutenaan. Savivuoren maiseman ja kulttuuriympäristön piirteitä on kuvailtu seuraavassa luvussa (6.2).

Kuva 5-1 Maisema-analyysi ja miljöötyypijako.

6. ERITYISET MAISEMAKOKONAISUUDET JA -KOhteET

Seuraavaksi on kuvailtu kutakin maisemakokonaisuutta: maisemarakenteen sekä maisema- ja kaupunkikuvan piirteitä, mahdollisia maisemavaurioita tai maisemakuvan eheyteen ja arvoihin vaikuttavia uhkia, säilytettäviä arvoja ja kehitettäviä kohteita. Erityiset maisemakokonaisuudet ja -kohteet on esitetty maisema-analyysikartalla (Kuva 5-1).

6.1 Vesistö- ja rantamaisemat

Kaava-alueen keskeisin vesistömaisema muodostuu keskustan eteläpuolella ja Jurvansalon pohjoispuolelle sijoittuvista Keiteleen ja Ylä-Keiteleen salmista ja lahdistä: Hakkarilansalmi ja Kirkkosalmi valtatie 4 itäpuolella, Miekkasalmi, Haapasalmi ja Varissalmi Haapasaaren ympärillä sekä Ylä-Keiteleen laajemmat järvimaisemat ja Savilahti osat kaava-alueen länsiosassa. Vesistöt muodostavat Viitasaarella tärkeän maisemaelementin. Kaava-alueen ja ympäristön vesistömaisema on monipuolinen salmineen ja saarineen. Paikoin rannat nousevat jyrkkinäkin rinteinä, kuten Savivuorella ja Halkovuorella. Metsäiset, jyrkät rinteet luovat selkeän maisematilaa rajaavan elementin vesistömaisemaan.

Vesistömaisemaan avautuu näkymiä rannoilta sekä korkealla sijaitsevilta alueilta sekä rakennuksista. Tärkeitä näkymäpaikkoja on muun muassa valtatiellä 4 Miekkasalmen kohdalla, Viitasaaren kirkolla, Savivuoren näkötornille sekä julkisessa käytössä olevilla rannoilla. Metsänhakkuut avaavat näkymiä myös vesistöjen suuntaan, kuten Halkovuoren rinteellä Jurvansalossa sekä Savivuoren laskettelurinteiltä.

Haapasaari on selkeä yksittäinen saari, josta on nykyisin kulkuyhteys sekä keskustaan että Jurvansaloon. Haapasaari sijoittuu maiseman solmukohtaan sekä kaupunkirakenteellisesti merkittävään paikkaan. Haapasaarella ja Jurvansalon koillisrannalla sijaitsee kulttuurihistoriallisesti merkittäviä kohteita. Haapasaaren kehittäminen tulee tehdä maiseman ja kulttuuriympäristön arvot huomioiden.

Vesistöalue sekä rannat ovat tärkeitä virkistysympäristöjä ympäri vuoden. Suuri osa kaava-alueen rannoista on rakennettu ja useat rakennetut rannat ovat yksityisessä käytössä. Nykyiset, rakentamisesta vapaat, rannat keskustan läheisyydessä tulisi säilyttää rakentamattomina sekä julkisessa käytössä. Mahdollisuuksien mukaan rantojen käyttöä virkistykseen tulisi kehittää. Rannoille ei tulisi osoittaa metsän avohakkuita.

Kuva 6-1 Näkymä Miekkarinteen uimarannalta (Isoaho) Miekkasalmelle. Haapasaaren maamerkinä ko-hoaa kirkontorni, taustalla näkyy Savivuoren selänne, jonka laen maamerkinä pilkistää näkötorni ja pa-remmin näkyy korkealle nouseva masto.

6.2 Savivuori

Savivuori on jyrkkäpiirteinen ja puustoinen selänne, joka rajautuu selkeästi lännessä Savilahden vesistömaisemaan ja idässä mäen rinteille levittyvään pientalovaltaiseen asuinympäristöön. Virkistyskäytössä olevan Savivuoren alueella esiintyy monin paikoin varttunutta mäntyvaltaista metsikköä sekä paikoin kuusivaltaisia metsiköitä. Alueen puusto on metsätaloustoimin hoidettua. Laskettelurinteitä lukuun ottamatta Savivuori on eheä metsämaisema, joka nousee kaava-alueen korkeimmaksi kohdaksi.

Mäen laella on ainakin etelän ja lännen vesistöjen suunnasta kaukomaisemassa erottuva maa-merkki, näkötorni. Näkötorresta avautuu pitkiä näkymiä ympäröivään maisemaan. Näkötorsti ja sen lähellä sijaitseva museoalue ovat kulttuurihistoriallisesti merkittäviä. Savivuoren länsirinteen yläosassa on masto, joka näkyy kaukomaisemassa. Savivuoren luoteispuolella, Lummeniemessä on leirikeskus, jonne on siirretty kulttuurihistoriallisesti merkittäviä, Viitasaaren pappilan vanhoja rakennuksia. Savivuoren alue tulee säilyttää matkailu- ja virkistyskäytössä ja alueen arvokas kulttuuriperintö hoidettuna. Matkailutoimintojen mahdollinen kehittäminen on tehtävä alueen maiseman ja kulttuuriympäristön arvot sekä virkistyskäyttö huomioiden.

Kuva 6-2 Lummeniemmen leirikeskus. Etualalla näkyy Viitasaaren vanhasta pappilasta siirretty väentupa.

6.3 Mäkitie

Mäkitien miljö on yhtenäisenä ja eheän ilmeensä säilyttänyt jälleenrakennuskauden asuinalue (Kuva 3-8). Puolitoistakerroksiset omakotitalot sijoittuvat kadun varteen, mikä tekee katutilasta selkeän. Monet rakennuksista ovat säilyttäneet alkuperäisen ilmeensä hyvin.

6.4 Keskusta

Keskustan maisemakokonaisuuteen on rajattu keskustan ajallisesti monimuotoista rakennettua ympäristöä, jossa on paljon rakennetun kulttuuriympäristön inventoinneissa vähintään paikallisesti arvokkaiksi arvioituja kohteita ja alueita. Kaupallisen keskustan rakennuskanta muodostuu pääosin matalista 1-3 kerroksisista 60-80-luvulla rakennetuista rakennuksista. Keskustan rakennusinventoinneissa rajatuista aluekokonaisuuksista erityisen eheänä ja yhtenäisenä ympäristönä hahmottuu Rantatien 16-22 ja Keskitien 13-19 1960-luvun lopulla ja 1970-luvun alussa valmistuneiden kerrostalojen muodostama kortteli sisäpihoineen (Kuva 3-9). Keskustan pientaloalueista eheänä kokonaisuutena hahmottuu esimerkiksi Ukontien jälleenrakennuskauden pientaloalue (kansikuva).

Ydinkeskustassa on paljon laajoja asfalttikenttiä pysäköintiä varten, mikä heikentää kaupunkitilan eheyttä. Keskustan alueella on vähän rakennettuja viheralueita, joten rannassa sijaitseva Porthanin puisto erottuu edukseen sekä puistona, että julkisessa käytössä olevana ranta-alueena. Kaupallisen keskustan ulkopuolella ympäristö on kuitenkin todella vihreää erityisesti puutarhamaisien tonttien vuoksi. Kirkon ympärillä Haapasaaren pohjoisosassa on laaja hautausmaa sekä puustoiset rinteet järven rannalla.

Keskustan pääsisäänkäynti valtatie 4 suunnasta on vaikeasti hahmotettava ja jäsentymätön. Jäsentymättömyyteen vaikuttaa laaja liikennealue, jossa Isoaholta tuleva rinnakkaisväylä yhtyy keskustan liikennejärjestelyihin ja tämä alue muodostaa yli hehtaarin kokoisen teiden risteyskohdan. Aluetta on yritetty jäsentää istutuksin ja lipputangoin, mutta kyseiset elementit hukkuvat tiemaiseman muiden elementtien runsauteen.

Keskustan uusimmat rakennukset poikkeavat vanhemmasta rakennuskannasta mittakaavaltaan ja sijoitukseltaan. Yli kolmekerroksiset kerrostalot nousevat kaupungin siluetissa muun rakennetun ympäristön yläpuolelle eivätkä ne vertaudu katutasolla muun ympäristön inhimillisempään mittakaavaan. Uudet, yksittäiset pistetalot ja hallimaisen laajat rakennukset eivät yleensä rajaa tai jäsennä kaupunkitilaa selkeällä tavalla. Tulevaisuuden nykyistä mahdollisesti korkeampi rakentaminen ydinkeskustassa tulisi suunnitella hallituksi, kaupunkitilaa eheyttäväksi kokonaisuudeksi. Ydinkeskustan ulkopuolella mahdollinen täydennysrakentaminen olisi syytä sovittaa vanhan rakennuskannan mittakaavaan.

Kuva 6-3 Ydinkeskustan siluetti Haapasaaresta nähtynä. Uudet kerrostalot erottuvat siluetissa muuta ympäristöstä korkeampina. Keskustan korkeimmalla kohdalla sijaitseva pistetalo nousee selkeästi muuta ympäristöstä korkeammalle (kuvan vasen laita).

6.5 Isoahon vanha päärakennus

Isoahosta erillisenä maisemakohteena on nostettu esiin Isoahon tilan vanha päärakennus (Kuva 3-7). Isoahontien varressa, maisemallisesti keskeisellä paikalla sijaitseva tilan nykyinen päärakennus on 1800-1900-luvun taitteesta. Rakennus on tärkeä osa maisemaa sekä elävä muistuma alueen kulttuurihistoriasta julkisivuiltaan muuttuneenakin.

6.6 Karttutie

Karttutiellä Isoahossa on selkeä, muutaman talon muodostama jälleenrakennuskauden asuinrakennusten kokonaisuus. Karttutien loppupäässä on uudempia pientaloja.

Kuva 6-4 Karttutien jälleenrakennuskauden asuinrakennuksia.

6.7 Savilahden viljelymaisema

Kaava-alueen ehein, kylämäinen viljelymaisema sijoittuu Haapaniementien varteen Savilahdessa. Haapaniementieltä avautuu näkymiä pelloille sekä peltojen yli järvelle. Maisemakokonaisuuden pellot olisi hyvä säilyttää avoimina ja viljeltyinä. Peltojen laidoille sijoittuvat maatilakeskukset edustavat perinteistä maaseudun miljöötä.

Kuva 6-5 Savilahden viljelymaisemaa Haapaniementieltä nähtynä.

Kuva 6-6 Savilahden viljely- ja asutusmaisemaa Savivuorelta nähtynä.

7. LÄHTEET

Andersson Nina ja Silén Saija 2007. Viiden kosken kuljettamaa. Viitasaaren kulttuuriympäristöohjelma. Pohjoisen Keski-Suomen Toiminnallinen Kulttuuriympäristö (POTKU-) hanke. Keski-Suomen ympäristökeskus.

Keski-Suomen maakuntakaava. Keski-Suomen liitto. Vahvistettu 2009.

- Kaavakartta.
- Alueluettelo.
- Maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt maakuntakaavassa (alueluettelon liite).

Kumpulainen Miikka 2005. Viitasaaren ja Pihtiputaan muinaisjäännösten arkeologinen täydennysinventointi. Keski-Suomen museo.

Markkanen Erkki 1983. Vanhan Viitasaaren historia. Viitasaaren kunta ja seurakunta.

Muhonen Matleena 2005. Keski-Suomen maakunnallinen maisemaselvitys. Maisemallinen osa-aluejako. Keski-Suomen Ympäristökeskus.

Pakkanen Mikko. Postikorttikokoelma.

Pitäjänkartta. Karttalehti 3311 08 Viitasaari.

<http://www.narc.fi:8080/VakkaWWW/Selaus.action?kuvailuTaso=SARJA&avain=137170.KA>

Pöyry 2012. Keskustan ja torinseudun asemakaavan muutos. Kaavaselostus. Viitasaaren kaupunki.

Saarihahti Sini 2013. Viitasaaren keskusta. Rakennusinventointiraportti. Keski-Suomen modernin rakennusperinnön inventointihanke 2012-2014. Keski-Suomen museo.

Väisänen Juuso 2007. Viitasaaren keskustan täydennysinventointi. Viitasaaren rakennusinventointikohteet 2007 – kohdekortit ja liitekartta. Keski-Suomen museo.

Lahdessa 7. päivänä marraskuuta 2014

Ramboll / Kaavoitusyksikkö

Annu Tulonen
Yksikön päällikkö

Sonja Semeri
Maisema-arkkitehti